

КИБЕРХАВФСИЗЛИК МАЪЛУМОТЛАР ХАВФСИЗЛИГИДИР**М.О.Ёдгорова***БухМТИ ассистенти***Б.Б.Эргашев***ТАТУ 736-23 КХ гуруҳ талабаси*

Бугунги кунда дунё миқёсида ахборот технологияларининг ривожланиши жадал тус олмоқда. Ахборот технологиялар инсонларга қанчалик қулай бўлган бўлса, шунчалик уларнинг ҳаёти ва шахсий маълумотларига бўлган хавфсизликнинг камайишига олиб келди. Инсонлар ўртасида электрон пуллар ишлатилиб уларнинг қанча қулайлиги ортган бўлса, уларга нисбатан ҳужум ҳам шу даражада ортди. Айнан ушбу соҳалардаги хавфсизлик “Киберхавфсизлик” билан таъминланади.

Киберхавфсизлик- компьютерлар, информация тизимлари, электронлараро тармоқлар ва интернет орқали юзага келадиган ҳуқуқий, техникавий ва ташкилий муаммоларни, маълумотларни хавфсиз қилишга қаратилган тармоқдир.

Бу соҳа фаолиятини тартибга солиш мақсадида 2022 йил “Киберхавфсизлик тўғрисида” ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни қабул қилинган. Қонунга кўра, телекоммуникация тармоқлари ва алоқа каналларидаги тезкор-қидирув тадбирлари тизимининг киберхавфсизлигини таъминлаш алоҳида қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Киберхавфсизлик соҳасининг асосий иш тамойиллари қуйидагилардан иборат:

Маълумотларни ҳимоя қилиш: Киберхавфсизликни сақлаш учун маълумотларни ҳимоя қилиш жуда муҳимдир. Хавфсизлик йўналишилари маълумотларни шифрлаб ҳимоя қилиш, аутентификация ва авторизация механизмларини ишлатиш, маълумотларни сақлашда асосий хавфсизлик принципларини қўллашдир.

Хавфсизликни текшириш ва тафсилотларни ўрганиш: Киберхавфсизликни ёритиш учун муаммоларни ўрганишда хавфсизликни текшириш ва муаммоларни тафсилотларни ўрганиш муҳим аҳамиятга эга.

Хавфсизликни такомиллаштириш стратегиялари: Киберхавфсизликни сақлаш учун ташкилотлар киберхавфсизликни такомиллаштириш стратегияларини ишлаб чиқиш керак. Бу стратегиялар хавфсизлик созланиши, хавфсизликни умумлаштириш, хавфсизликни текшириш ва хавфсизликни такомиллаштириш ҳамда хавфсизликни сақлаш учун қўлландиган технологияларни ёритади.

Хавфсизлик ташкилотлари ва қонун ҳуқуқи: Киберхавфсизликни сақлаш учун ҳукуматлар ва хавфсизлик ташкилотлари ҳамкорлиги зарур. Ушбу ташкилотлар киберхавфсизлик билан боғлиқ қонун ҳуқуқлари ва назарияларни

шакллантириш, киберхавфсизликни белгиланган кибер-ҳуқуқий нормалар билан тажриба қилиш ва киберхавфсизликни муҳофаза қилиш учун қонуний ҳуқуқий чораларни яратиш ва амалга ошириш каби вазифаларни бажаради.

Умуман, киберхавфсизликни сақлаш бизнинг жаҳонга хизмат қилишда қўлланадиган технологиялар ишлатиш ва маълумотларни амалга ошириш жараёнида муаммоларга олиб келади. Киберхавфсизликни ташкил этиш ва ўзаро кенгайтириш билан бирга, биз киберхавфсизликни сақлаш учун техникавий, ҳуқуқий, ташкилий, таълимий ва шахсий муаммоларга тўғри келадиган ҳолатларни ишлаб чиқишимиз керак.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ёдгорова, М. О. (2018). Информационные технологии в учебном процессе на смену традиционной методике. Молодой ученый, (9), 149-152.
2. Kudratov, G., Eshmuradov, D., & Yadgarova, M. (2022). GENERAL ISSUES OF PROTECTION OF THE BACKLINE COMPUTER NETWORKS. Science and Innovation, 1(8), 684-688.
3. Eshmuradov, D., & Yodgorova, M. (2022). THE IMPROVEMENT OF METROLOGICAL CHARACTERISTICS OF RADIONAVIGATION DEVICES. Science and innovation, 1(A8), 578-583.
4. Xudoyberdiyevna, K. M. (2023). Management System Requirements for Certification Bodies. Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal, 2(5), 620-624.
5. Baxtiyorovna, D. M. (2022). Food safety management. Texas Journal of Multidisciplinary Studies, 8, 64-67.
6. Bakhtiyarovna, D. M., Shakhidovich, S. S., Khalilovich, M. K., Mukimovna, A. Z., & Karimovna, Y. N. (2020). Investigation Of The Effect Of Plant Extracts On The Rheological Properties Of Wheat Dough. The American Journal of Agriculture and Biomedical Engineering, 2(09), 41-47.
7. Glushenkova, A. I., Sagdullaev, S. S., & Davlyatova, M. B. (2017, September). Oil cake of sesamium Acad. In S. YU. Yunusov institute of the chemistry of plant Substances AS RUz «12 th International Symposium on the Chemistry of Natural Compounds (p. 202).